

7. Bölüm

Özel Durumu Olan Çocuk ve Aile: Yas Süreci

Dr. Öğr. Üyesi Eda GÜLBETEKİN¹

GİRİŞ

Toplumun en küçük yapısını oluşturan aile, çocukların oluşturduğu aynı anda birçok işlevi olan bir kurumdur. Aile, çocukların sağlıklı büyüme gelişmesini sürdürmesi amacıyla temel ihtiyaçların karşılandığı birincil yerdir. Aile çocukların yaşamında kullanacakları bazı tutum ve davranışları, sosyal hayatlarıyla ilgili birçok alışkanlıkları, kural ve sorumlulukları, kişiler arası ilişkileri öğrendikleri sosyal yapıdır [1,2].

Çocuk, her toplum için en değerli bireydir. Yeni bir çocuğun katılması, aile için çok önemli ve güzel bir süreçtir. Aile bireyleri için büyük bir heyecana neden olan bu süreçte ilişkilerde birçok değişiklik göze çarpar. Her aile gibi sağlıklı olan bir çocuk bekledikleri süreçte özel durumu olan bir çocuğa sahip olacağını öğrenmek ebeveynler için ciddi bir keder evresine neden olur. Özel durumu olan bir çocuğa sahip olma durumu, aile içi iletişimi önemli düzeyde etkilemektedir. Ebeveynlerin birçoğu, artan düzeyde depresyon, kaygı, umutsuzluk yaşamakta, evlilikleri bozulmaktadır [3,4].

Yas ve Keder Kavramı

Kayıp yaşayan bireyin ilk tepkisi keder olarak adlandırılır. Yas ise hayatının geri kalanını kayıpla yaşamayı içeren daha uzun vadeli bir süreçtir. Yas, evrensel bir süreçtir ve bireyin içinde yaşadığı toplumun özellikleri, kişilik yapısı ve kültüre göre yası algılama şekli değişebilmektedir [5,6]. Yas sürecini yaşayan bireyler, yaşadıkları kaybın neden olduğu negatif düşünce ve duygular içinde-

¹ Iğdır Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik AD. eda.gulbetekin@igdir.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Danca, N., Pişkin İ., Gümüş S. (2017). *Otizm ve Otistik Çocuklar*. Ankara:6. Basım Basım Grafik.
2. Yavuzer, H. (2012). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
3. Şimsek, T.T., Taşçı, M., Karabulut, D. (2015). Kronik Engelli Çocuğu Olan Ailelerde Başka Çocuk Yapma İsteği ve Anne-Baba Birlikteliğine Etkisi. *Türk Pediatri Arşivi*, 50: 163-169.
4. Dhar, R.L. (2009). Living with a developmentally disabled child: attitude of family members in India. *Soc Sci J*, 46:738-755.
5. Worden, J.W. (2009) *Grief Counseling And Grief Therapy: A Handbook For The Mental Health Practitioner*. United States of Amerika: Springer Publishing Company.
6. Gören, A.B. (2016). Engelli Çocuğa Sahip Annelerde Yas Süreci. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 20,2:225-244.
7. Zara, A. (2011). *Kayıplar, Yas Tepkileri ve Yas Süreci, Yaşadıkça: Psikolojik Sorunlar ve Başa Çıkma Yolları*. İstanbul: İmge Yayınları.
8. Kara, E. (2016). Yas Süreci ve Dini Danışmanlık. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Din Psikolojisi Özel Sayısı*, 251-270.
9. Göka, E. (2009). *Hoşçakal*. İstanbul: Timaş Yayınları.
10. Tekin, E. (2014). *Otizm Spektrum Bozukluğu olan Çocuklar ve Eğitimleri* (3. Basım). Ankara: Vize Yayıncılık.
11. Duman, N.S. (2014). Çocuklarda Kanser, Ölüm Kavramı ve Yas, *Acta Oncologica Turcica*. 26-30.DOI: 10.5505/aot.2014.84803.
12. Conk, Z., Başbakal, Z., Yılmaz, H.B., Boluşık, B. (Ed.) (2013). *Pediatric Hemşireliği*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
13. Balıkçı, M. (2019). *Engellilik Bağlamında Ebeveyn Kabulü/Reddi ve Sosyal Destek: Ebeveyn ve Çocuk Algıları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
14. Dedeler, M., Akün, E., Batıgün, A.D. (2017). Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form'un Uyarılama Çalışması. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30:181-193.
15. Rohner, R. P., Rising, D. G. ve Sayre-Scibona, J. (2009). Sex differences in relations among remembered parental behavior in childhood, adults' current psychological adjustment, and career indecision. *Psychological Reports*, 104 (2), 558-566.
16. Gelgör, F. Z. (2016). *Anne, Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi İle İlişkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
17. Deniz, M.E., Dilmaç, B., Arıca, O.T. (2009). Engelli Çocuğa Sahip Olan Ebeveynlerin Durumluk-Sürekli Kaygı ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6,953-968.
18. Gören, A.B. (2015). *Down Sendromlu Bireylerin Manevi Bakım İhtiyacının Belirlenmesi ve Bir Model Önerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
19. Irvin, D.Y. (2016). *Aşkın Celladı ve Diğer Psikoterapi Öyküleri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
20. Temel, F.Z. (2013). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. (2.Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
21. Ross, E.K. (2010). *Ölüm ve Ölmek Üzerine*. İstanbul: Boyner Holding Yayınları.
22. Batshaw, M.L. (2019). *Your Child has a disability* Baltimode (7.Basım). United States of Amerika: Paul Brookes Publishing Company.
23. Aral, N., Gürsoy, F. (2011). *Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. İstanbul: Morpa Yayınları.

24. Genlik, Ö. (2012). *Yas Süreci ve Yas Sürecindeki Kişilerin Depresyon ve Anksiyete Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Arel Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
25. Taşhan, S.T.(Ed.) (2018). *Her Yönüyle Engellilik*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
26. Çetin, K. (2018). Engelli Çocuklara Sahip Ailelerin Çocuklarını Kabul- Reddi İle Sosyal Destek İlişkisinin Çeşitli Değişkenlerce Yordanması. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 137-154
27. Ciğerli, Ö., Topsever, P., Alvur, M. ve Görpelioglu, S. (2014). Engelli Çocuğu Olan Anne Babaların Tanı Anından İtibaren Ebeveynlik Deneyimleri: Farklılığı Kabullenmek. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 8 (3), 75-81.
28. Demirbilek, M. (2013). Zihinsel Engelli Bireylerin ve Ailelerinin Gereksinimleri. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 7 (3), 58-65.
29. Sakız, H., Woods, C. (2015). Achieving Inclusion Of Students With Disabilities İn Turkey: Current Challenges And Future Prospects. *International Journal of Inclusive Education*.19 (1), 21-35.
30. Batum, P., Öktem, F. (2011). Öğrenme bozukluklarında ebeveyn kabulü/reddi ile içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarının incelenmesi. *Gençlik ve Ruh Sağlığı Dergisi*, 18 (1), 5-19.
31. Üstdağ, L.Ü., Bumin, G. (2014). Engelli Çocuklar ve Kardeşleri için Uygulanan Grup Aktivitelerinin Toplumsal Katılım ve Kardeş İlişkileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi: Pilot Çalışma. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*.2,141-147.
32. Aykara, A. (2015). *Zihinsel Engelli Kardeşe Sahip Bireylerin Yaşantılarının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
33. Doğan, M. (2015). Yetersizliği olan çocuklar, aile ve aile eğitimi: Kavramsal ve uygulamaya dönük gelişmeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 111-127.
34. Ray, J.A., Pewitt-Kinder, J., George, S. (2009). Partnering with Families of Children. *Young Children*,16-23.
35. Yıldırım, D.S. (2008). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara: Maya Yayıncılık.
36. Çavuşoğlu, H. (Ed.) (2011). *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. Ankara: Sistem Ofset Basımevi.
37. Baykoç, N. (2015). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.